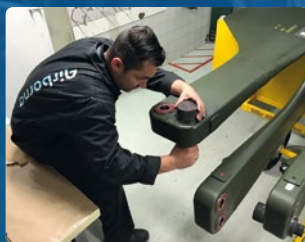

INVENTIVITEIT BIJ
DEFENSIE

ZR.MS. HOLLAND
WEER NAAR ZEE

AIRBORNE SERVICES
HAND IN HAND

ONDERSTEUNING
VOOR BRANDWEER

Ahoy Rotterdam - 15 november 2018

Inventiviteit

In dit NIDV Magazine een terugblik op het NIDV Symposium & Tentoonstelling van eind november 2017 in Ahoy, Rotterdam. Het evenement trok ruim 2000 bezoekers en 100 bedrijven uit tien verschillende landen. "Defensie en politie zijn Brothers in Arms als het gaat om veiligheid."

www.nidv.eu

Inventiviteit viert hoogtij bij Defensie. Er wordt samenwerking gezocht met nieuwe partners buiten de eigen sector.

Zr.Ms. Holland weer naar zee **8**

Brothers in Arms **10**

Duits recht **16**

Airborne Services **18**

Nulkes' Notes **26**

Colofon **27**

In het project 'Mobile Sensing for Safety' (MoSeS) is een systeem gerealiseerd dat de brandweer ondersteunt bij het bestrijden van branden in complexe gebouwen.

Bij de voorplaat: Het Smart Vest, het belangrijkste onderdeel van het project Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS), wordt getest door militairen van 13 Infanteriebataljon Luchtmobiel 'Stoottroepen'. Tijdens een patrouille in bebost gebied letten ze op functionaliteit en veiligheid van het Smart Vest.
Foto: Mediacentrum Defensie

Inventiviteit viert hoogtij bij Defensie

Defensie gaat in 2018 meer samenwerking zoeken met nieuwe partners buiten de eigen sector. Hiertoe is het *Team FRONT (Future Relevant Operations in Next generation Technology)* opgericht.

Purple NECTar is het jaarlijkse platform voor innovatie op het gebied van verbindingen.

Foto: Mediacentrum Defensie

Tekst: Evert Brouwer

De krijgsmacht wil onder meer via Yes! Delft contact zoeken met startersbedrijven. Defensie is zich ervan bewust dat ze zonder inschakeling van de civiele sector moeilijk tot innovatie komt. Voorheen beperkte de samenwerking zich voornamelijk tot kennisinstellingen, defensiebedrijven en andere overheden. Starters kunnen de technologische vernieuwing versnellen. Ook binnen de eigen organisatie wordt bevorderd dat initiatieven ontstaan die de innovatie bevorderen. Met het recent opgerichte

Innovatienetwerk Defensie wordt ingezet op het verbinden van dergelijke initiatieven.

Tijdens Purple NECTar 2017, het jaarlijkse platform voor innovatie op het gebied van verbindingen, was eind vorig jaar te zien waar dat toe leidt. Vijftien winnaars presenteerden hun oplossingen voor een nijpend probleem dat ze zelf hadden ervaren. Purple NECTar (PN) is een jaarlijks evenement waarbij een week lang vooral verbindingen (*Network Enabled*

Capabilities, NEC) in een experimentele omgeving worden getest.

Handig

Korporaal 1 Jorvik Wiersma heeft al heel wat functies gehad bij 13 Infanteriebataljon Luchtmobiel uit Assen: verkenner, schutter lange afstand en *medic*. Na PN mag hij daar de titel 'uitvinder' aan toevoegen. Even simpel als handig bedacht hij de *Flip Mount*, een mechaniek om de vergroter op de Colt C7 om te klappen, in plaats van te verwijderen. Dat scheelt heel wat ergernis, verwacht hij.

Het komt regelmatig voor tijdens oefeningen op de schietbaan dat militairen het onderdeel verliezen. "De schietoefening ligt stil en de hele compagnie kan in lijn op zoek gaan naar de kijker. Dat is voor niemand leuk. Vandaar dit idee." Wiersma won er de 2e prijs mee bij de verkiezing 'Idee van Purple NECTar'. Er was wel wat ultramoderne techniek voor nodig om het allemaal voor elkaar te krijgen. "Met steun van DMO'er Bart Zwiep van de afdeling Kennis, Innovatie, Experimenten en Simulatoren – KIXS vormt de motor achter PN – is de eerste *Flip Mount* van plastic gemaakt. Die was niet al te stevig en ik vreesde een beetje dat-ie bij de presentatie kapot zou gaan. Gelukkig kreeg Bart een paar uur ervoor een steviger exemplaar van roestvrij staal uit 'zijn' 3D-printer."

Defensie is zich ervan bewust dat ze zonder inschakeling van de civiele sector moeilijk tot innovatie komt.

Foto: Mediacentrum Defensie

Smart Vest biedt samenhang

Leverancier Elbit en de Defensie Materieel Organisatie (DMO) houden een reeks gebruikerstesten met het Smart Vest, het belangrijkste onderdeel van het project Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS).

In een nagebootste operationele praktijk beoordelen de mannen van 13 Infanteriebataljon Luchtmobiel 'Stoottroepen' hun nieuwe spullen op functionaliteit en veiligheid. "Hun commentaar gebruiken we om aansluitend het systeem tijdens een groter opgezette test, langere tijd aan de tand te voelen",

vertelt projectmanager DMO Luc de Beer. Als vertegenwoordiger van de landmacht zou 11 Luchtmobiel het spul mee kunnen nemen naar de schietserie in Bergen-Hohne. Het Korps Mariniers denkt aan inzet tijdens de wintertraining in Noorwegen of in het oerwoud van Belize.

Het Smart Vest, het belangrijkste onderdeel van het project Verbeterd Operationeel Soldaat Systeem (VOSS) wordt getest tijdens de instap van een oefenhuis.

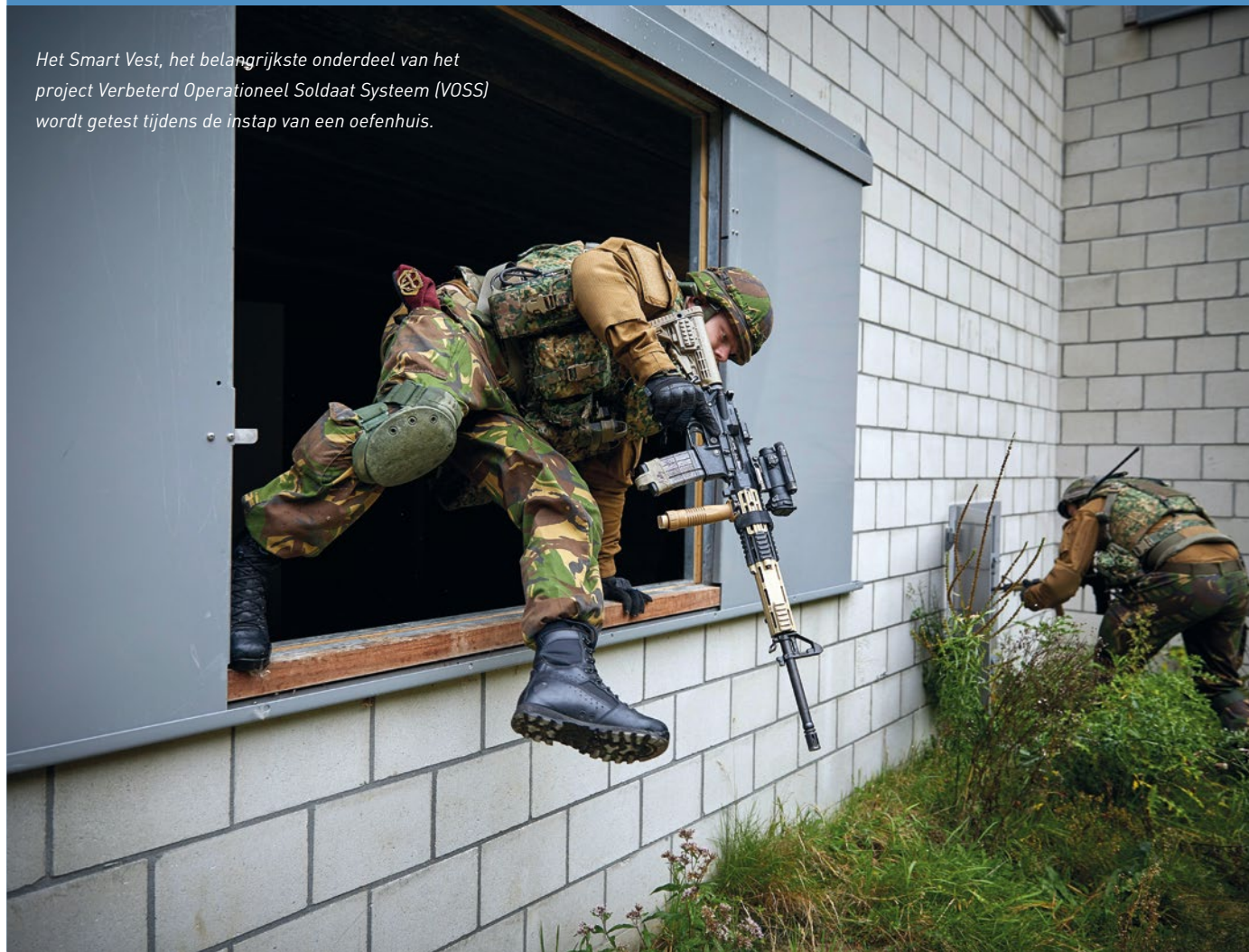

Foto: Mediacentrum Defensie

Accu's

De eerste prijs was voor marinesergeant Johan Schilder en zijn *Diver Underwater-Communication Charger* (DUCC). Dit oplaadstation voor accu's levert Defensie mogelijk vele tienduizenden euro's per jaar op, omdat de batterijen niet meer verloren gaan

door overbelasting. Een even simpele als effectieve oplossing voor nog geen 1000 euro. "Bestel er maar meteen 55 van", grapte de juryvoorzitter, directeur DMO vice-admiraal Arie Jan de Waard. Er zit immers een geldprijs van 55.000 euro aan het winnende idee vast om het project verder uit te werken.

Patrouille in bebost gebied.

Foto: Mediacentrum Defensie

De Object Grondverdedigingseenheden van de luchtmacht krijgt de uitrusting eveneens uitgereikt voor beveiliging van strategische objecten, zoals de vliegbases.

Draagvest, rugzak en radio vormen de kern van het totaalsysteem dat Smart Vest heet, ontworpen voor uitgestegen en/of te voet optredende infanteristen op pelotonsniveau. Tel daarbij het voertuigpakket op en je hebt een netwerk, waarmee bij de gevechtseenheden de *command- & control*-keten op pelotonsniveau wordt gesloten. Een gateway zorgt voor verbinding met het naast hogere (tactische) niveau. Daarmee is volgens De Beer de *command & control*-keten gesloten.

Hulpje

Om het omgevingsbewustzijn binnen het peloton te vergroten, is er de *digital assistant*, Raptor genaamd. Dit hulpje presenteert een digitaal beeld van het operatiegebied, compleet met alle info uit de tactische systemen op compagnies- en bataljonsniveau. Tevens geeft Raptor onafgebroken zicht op waar de 'poppetjes' in zijn peloton zich precies bevinden. Bij het voorkomen van vuur door eigen troepen, is deze mogelijkheid zeer belangrijk.

De Beer benadrukt dat VOSS met name bedoeld is voor de manoeuvre-bataljons van de krijgsmacht. De andere eenheden van met name landmacht en marine krijgen op termijn te maken met delen van het soldaatsysteem. Op details laat de projectmanager zich niet vastpinnen. Zoals de kaarten zijn geschud, wil hij eind 2018 een begin maken met het uitleveren van de eerste reeks van in totaal zo'n 5.500 systemen.

Het Smart Vest is 'smart', omdat je er meerdere dingen in samenhang mee kunt doen. Niet alleen biedt het ballistische bescherming, voorzien van de radio draagt het vest bij aan *command & control*. In combinatie met de rugzak levert het vest comfort bij het dragen van zware lasten. Bouw van het VOSS komt voor rekening van het Israëlische bedrijf Elbit, dat op zijn beurt weer een aantal onderaannemers inschakelt, waaronder het Nederlandse Thales. De software voor de radio is eveneens afkomstig van Elbit, waarmee één partij verantwoordelijk is voor het gehele systeem. Updaten ervan is net zo eenvoudig als bij een doorsnee telefoon. De hardware van het huidige Raptor is gebaseerd op moderne smartphone-technologie en kan daardoor de ontwikkelingen blijven volgen.

PN had zeker meer te bieden. Zoals nieuwe ontwikkelingen voor commandovoering met de opstelling van een *main-,forward-* en *tactical* commandopost (CP). De huidige generatie radio's voldoet daarvoor niet meer zowel qua afstand als bandbreedte. En daarom is een veldtest uitgevoerd met het CIS *Lite-*

systeem. Twee Boxers CP kregen hierbij hulpmiddelen voor de ondersteuning van de commandovoering ingebouwd. Een nieuw element daarvan is een op *bittorrent* gebaseerde *file*-distributie. ■

Zr.Ms. Holland weer naar zee

Zr.Ms. Holland mag naar verwachting in maart weer naar zee, nadat de watermistinstallatie is gerepareerd. Dat meldt staatssecretaris van Defensie Barbara Visser aan de Tweede Kamer. Reparatiekosten: 1 miljoen euro.

Naar verwachting is Zr.Ms. Holland in maart het eerste patrouilleschip dat weer mag varen.

Foto: Mediacentrum Defensie

Tekst: Riekelt Pasterkamp

Alle vier patrouilleschepen van de Koninklijke Marine, zogenaamd *Ocean Patrolgoing Vessels* (OPV's), liggen sinds afgelopen najaar tegen de kant in verband met problemen met het brandblus-systeem. Deze installatie is een belangrijk systeem voor de brandveiligheid aan boord en bestaat uit onder andere vele leidingen door het hele schip. Een reparatie van het systeem is daarom ingrijpend.

Het probleem kwam aan het licht door een storing in de sprinklerinstallatie van de Zr.Ms. Holland, zegt het ministerie van Defensie. Onderzoek wees uit dat de bevestigingsbeugels en koppelingen op alle vier de schepen niet in orde zijn. Het kwartet is Zr.Ms. Holland, Zr.Ms. Groningen, Zr.Ms. Zeeland

en Zr.Ms. Friesland. Ze worden ingezet voor de bewaking van kustwateren en voor antiterrorisme-, antipiraterij- en drugsbestrijdingsoperaties. De schepen zijn nog geen 6 jaar in dienst.

Begin januari startte de reparatie van de hogedruk watermistinstallatie aan boord van Zr. Ms. Holland. "Bij de reparatie van dit schip wordt geëvalueerd of de gekozen oplossing ook als oplossing kan dienen voor de overige drie OPV's. Indien dit het geval is, brengt dit vergelijkbare kosten met zich mee voor de andere OPV's. De kosten van de reparatiewerkzaamheden, inspectie en het classificatiebureau worden vooralsnog betaald uit de Defensiebegroting", aldus staatssecretaris Visser in antwoorden op vragen van

de Vaste Kamercommissie voor Defensie. Per schip is dat 1 miljoen euro.

Uit de brief van Visser blijkt dat de installatie is "ontworpen en geleverd door de Zweedse firma UltraFog, in samenspraak met het classificatiebureau DNV-GL. Damen heeft het omliggende leidingstelsel uitgewerkt, waarna UltraFog het systeem integraal heeft gecertificeerd overeenkomstig de regelgeving van de International Maritime Organisation (IMO)."

Naar verwachting is Zr.Ms. Holland in maart het eerste patrouilleschip dat weer mag varen. Dat is belangrijk want dat schip staat op de rol om

het M-fregat Zr.Ms. Van Speijk in het Caribisch gebied af te lossen als stationsschip. Daarna wordt Zr.Ms. Friesland gerepareerd, dat schip gaat naar verwachting half april weer naar zee. Ook dat is van belang, want dat OPV moet de Holland weer aflossen.

"De reparatie van Zr.Ms. Groningen zal zoveel mogelijk tijdens het reguliere onderhoud worden uitgevoerd, zodat Zr.Ms. Groningen haar geplande opwerktraject in het najaar van 2018 kan uitvoeren", meldde Visser. Als laatste wordt de Zeeland gerepareerd. Dat schip moet in het najaar de Friesland aflossen. ■

Defensie en politie 'brothers in arms'

Het 29e Symposium van de NIDV eind november in Rotterdam trok ruim 2000 bezoekers en 100 bedrijven uit tien verschillende landen. "Defensie en politie zijn *Brothers in Arms* als het gaat om veiligheid."

Tekst: Riekelt Pasterkamp
Foto's: Georges Hoeberechts

Eén dag per jaar neemt de defensie- en veiligheidsbranche bezit van Ahoy in Rotterdam. In 2017 was dat op de laatste dag van november. Het in de ochtend gehouden NIDV Symposium werd goed ontvangen. Voor Hans Hillen zijn primeur als nieuwe voorzitter van de NIDV. Hij signaleerde dat het tij begint te keren voor Defensie. "Na jaren door bezuinigingen murw te zijn gebeukt ben ik trots op het zelfbewustzijn." Volgens Hillen zal Defensie zich moeten inspannen om de lijnen en procedures korter, sneller en eenvoudiger te maken terwijl de industrie zich moet realiseren dat het blijft gaan om het beste product dat goed geleverd moet worden.

Vertegenwoordigers van de industrie, overheid en kennisinstellingen discussieerden onder leiding van voormalig Commandant Landstrijdkrachten luitenant-generaal b.d. Mart de Kruif over hoe het aanpassingsvermogen van krijgsmacht, politie en veiligheidsorganisaties kan en moet zorgen voor de publieke veiligheid. "Uiteindelijk zijn we allemaal dienders", concludeerde De Kruif. Of het nu immers gaat om Defensie, politie, brandweer, bedrijven of kennisinstellingen; allen hebben een dienende taak.

Innovaties

Hans Büthker, CEO van GKN Aerospace, merkte op dat de nieuwe F-35 voor de krijgsmacht een investering in vrede en veiligheid is. "Het beste gevechtstoestel voor onze mannen. Voor de industrie is belangrijk welke innovaties men op zo'n platform kwijt kan. Uiteindelijk kan een systeem als de

gaan van samenwerkingsverbanden binnen het land, maar soms ook over de landsgrenzen heen."

Paul de Krom, CEO en voorzitter van de Raad van Bestuur van TNO en Pierre Delsaux, plaatsvervangend directeur-generaal Interne markt, industrie, ondernemerschap en midden- en kleinbedrijf van de Europese Commissie gaven hun kijk op de recente ontwikkelingen. De Krom signaleerde dat het goed zou zijn als overheid en kennisinstellingen veel eerder en intensiever gaan samenwerken. "Belangrijk is daarbij een open adaptieve omgeving waarin initiatieven niet in de kiem worden gesmoord door allerlei regeltjes. Grote bedrijven zijn gewend om in dat soort omgevingen te opereren, maar betrokkenheid van het MKB vraagt daarbij speciale aandacht." Volgens Delsaux is het niet de bedoeling om een Europees leger op te richten. "De Europese

Het Symposium was voor Hans Hillen zijn primeur als nieuwe voorzitter van de NIDV.

F-35 alleen tot stand komen binnen een gezond ecosysteem van langdurig samenwerkende overheid, bedrijven en kennisinstututen. De F-35 is wat dat betreft een succesverhaal. Niet alleen krijgt de Koninklijke Luchtmacht het beste toestel, maar Nederlandse bedrijven zijn betrokken bij 25 belangrijke innovaties en hebben voor 8 tot 10 miljard euro aan productieopdrachten verworven die 4000 tot 5000 banen opleveren."

Defensie en politie zijn *Brothers in Arms* als het gaat om veiligheid binnen en buiten de nationale grenzen, aldus Gerrit den Uyl, directeur van het Politiedienstencentrum. "Van wijk, naar wereld, naar het web, overal is de dreiging. Fysiek en digitaal, constant in elkaar overvloeiend. Aan de politie de moeilijke taak om de veiligheid over al die grenzen heen te waarborgen. Dat kan alleen door het aan-

Commissie wil ervoor zorgen dat we een sterke Europese defensie-industrie hebben, niet alleen nu, maar ook over twintig, dertig jaar. Dat stelt de verschillende krijgsmachten in staat om hun capaciteiten uit te bouwen." Hij memoreerde de ondertekening van PESCO (Permanente Structurele Samenwerking op het gebied van Defensie). Onder de paraplu van PESCO kunnen de lidstaten projecten opstellen en gezamenlijk uitvoeren.

Drones

Tijdens de Tentoonstelling gedurende de dag waren er vele bekende NIDV deelnemers aanwezig zoals GKN Aerospace/Fokker, Damen en KPN, maar ook veel nieuwe bedrijven. Het middagprogramma bood sessies over innovatie bij de politie en de inzet van drones door de brandweer.

Tijdens het NIDV-Symposium werden verschillende contracten ondertekend tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid. De Koninklijke Landmacht, vertegenwoordigd door brigadegeneraal Hans Damen, tekende een overeenkomst met KPN over de levering van de eerste drie MilSenz systemen. In januari 2017 tekenden het CLAS en KPN al een gezamenlijke Letter of Intent over Total Force (tegenwoordig de 'Adaptieve Krijgsmacht' genoemd). Onder deze overeenkomst heeft het thema MilSenz nader vorm gekregen. MilSenz is in operationele context getoond in een aantal experimenten en het thema MilSenz lijkt op diverse plaatsen binnen Defensie aansluiting te vinden. CLAS heeft daarom de wens dit thema in een door KPN ondersteunde Proof of Concept (PoC) operationeel te gaan testen. De POC heeft tot doel het Programma van Eisen vast te stellen voor het definitieve ontwerp van MilSenz.

Bij de Koninklijke Luchtmacht vonden twee ondertekeningen plaats. De eerste was een overeenkomst over een intentieverklaring voor de bouw en lancering van een mini-satelliet en werd door luitenant-generaal Dennis Luyt getekend met Innovative Solutions in Space, NLR en de Technische Universiteit Delft. De tweede ondertekening was een convenant gericht op "Verdieping van de kennis en innovatie van het lucht- en ruimtevaartoptreden" en werd getekend met NLR.

Bij Airbus vonden twee ondertekeningen met industriële partners plaats. Een contractonder-tekening met KPN onderstreept de intentie om innovatieve processen in het snel veranderende informatie- en communicatiedomein op te zetten. De twee partijen willen daarmee de Nederlandse krijgsmacht ondersteunen om de implementatie van innovatieve projecten te versnellen en de operationele behoeftes sneller na te komen. De tweede werd getekend met Lockheed Martin Rotary and Mission Systems en NLR. Zij willen samen aan de Live, Virtual, Constructive (LVC) training oplossingen werken door een interface tussen Embedded Combat Aircraft Training System (E-CATS) en Lockheed Martin's Advanced Combat Enhancement System (ACES) te maken.

De politie tekende drie grote contracten met verschillende voertuigenbouwers: Mercedes Benz, Pon en TerBergh Leasing. Bij de contracten gaat het over de bouw van politievoertuigen van de noodhulp en de hondenbrigade. De noodhulp gaat rijden in een Mercedes B-klasse en busjes van het type Mercedes Vito. De hondenbrigade gaat in een Volkswagen Touran of een Mercedes Vito rijden. Het gaat om 1250 nieuwe Mercedes en 400 nieuwe bussen voor de noodhulp en 50 nieuwe Volkswagen en 75 bussen voor de hondenbrigade. Tot 2021 zullen in totaal 6500 politievoertuigen worden vervangen. Naast deze vervangingen worden ook de ME-flexvoertuigen, motoren, bussen voor arrestantenvervoer en terreinwagens vervangen.

Scriptieprijs voor Perry Eeuwijk

De Jan Gmelich Meijling Scriptieprijs 2017 is voor Perry Eeuwijk, student aan de Technische Universiteit Delft en de Nederlandse Defensieacademie.

De Jan Gmelich Meijling Scriptieprijs 2017 is voor Perry Eeuwijk, student aan de Technische Universiteit Delft en de Nederlandse Defensie-academie. Het onderwerp van zijn scriptie is "Restwarmte terugwinning uit uitlaatgassen van scheepsdieselmotoren door middel van een Rankine cycle."

Eeuwijk ontving tijdens het NIDV Symposium uit handen van juryvoorzitter luitenant-generaal Martin Wijnen een premie van 2500 euro en een uitnodiging voor een praktijkdag bij de

Koninklijke Marine. Het was de tweede keer dat de Jan Gmelich Meijling Scriptieprijs werd uitgereikt.

Met de prijs beoogt de NIDV jonge talenten aan universiteiten verder te stimuleren in hun ontwikkeling. "Organisaties als de krijgsmacht, politie brandweer en kustwacht in binnen- en buitenland zijn gebaat bij innovatie. Studenten aan academische instituten dragen voortdurend bij", aldus de NIDV.

Ook de winnaar van de Defensie Innovation Game kreeg een podium. Noodzaak, het innovatieve karakter, de technische haalbaarheid en de mogelijkheden voor bredere toepasbaarheid maakten de *Military Underwater Combat Smartphone* (MUCS) tot winnaar. Onder water is het zeer lastig te navigeren en communiceren met reguliere middelen. Het doel van de MUCS is een systeem te ontwikkelen dat de navigatie en communicatie onder water verbetert. De MUCS richt zich in eerste instantie op de maritime special operation forces die van

en naar een onderzeeboot manoeuvreren. Het te ontwikkelen systeem is ook bruikbaar bij zowel het Korps Commandotroepen als de genie. De MUCS vergroot de situational awareness van operators buiten de onderzeeboot en van commandanten in de onderzeeboot. Daarnaast verhoogt het de effectiviteit van de missie en vergroot het de veiligheid van de operators.

De volgende editie van het NIDV Symposium is op donderdag 15 november 2018. ■

Eigendomsvoorbehoud naar Duits recht biedt meer zekerheid

Gaat een koper failliet, dan kan een verkoper zijn vordering op de koper vaak afschrijven. Wie producten naar Duitsland exporteert, kan dat voorkomen door een eigendomsvoorbehoud naar Duits recht af te spreken. Het Duitse recht biedt daartoe veel verdergaande mogelijkheden dan het Nederlandse recht. Een aanpassing van de algemene verkoopvoorwaarden kan al volstaan om meer zekerheid te verkrijgen.

Tekst: Frank Eradus

ERADUS

Foto: Van Diepen Van der Kroef advocaten

Voor een exporteur naar Duitsland kan het een groot verschil maken of in zijn algemene voorwaarden een eigendomsvoorbehoud naar Nederlands of naar Duits recht is opgenomen. Recentelijk zagen wij in onze praktijk weer een typisch voorbeeld. Een Nederlandse exporteur van onderdelen voor machines had producten aan een Duitse koper verkocht. De Duitse koper ging failliet. De Nederlandse exporteur deed een beroep op het eigendomsvoorbehoud opgenomen in zijn algemene voorwaarden. De Duitse curator informeerde hem dat alle geleverde onderdelen in Duitsland reeds tot machines geassembleerd waren. Deze waren bovendien reeds aan derden doorverkocht. Daarmee had de Nederlandse verkoper het eigendom van de geleverde onderdelen verloren. Hij had geen zekerheid meer en kon slechts zijn vordering bij de curator indienen. Als concurrente crediteur ontving hij geen uitkering. Had hij een eigendomsvoorbehoud naar Duits recht afgesproken, dan had hij waarschijnlijk een deel van zijn vorderingen nog kunnen incasseren. Hoe komt dat?

In de meeste algemene verkoopvoorwaarden staat een eigendomsvoorbehoud. Dit betekent dat het eigendom van de verkochte producten pas aan de koper overgaat nadat de koopprijs is betaald. In geval van een faillissement van de koper heeft een eigendomsvoorbehoud grote betekenis. Heeft de koper de verkochte producten nog niet betaald, dan is de verkoper in beginsel nog eigenaar. Bij een

faillissement valt zijn eigendom buiten de boedel. Hij kan dan van de curator de afgifte van de reeds geleverde, maar nog niet betaalde goederen opeisen.

Toch vist de verkoper bij een faillissement van de koper vaak achter het net. Vaak assembleert de koper de geleverde onderdelen tot een nieuw product (de geleverde onderdelen worden bijvoorbeeld in een machine ingebouwd). Door het ontstaan van een nieuw product verkrijgt de koper automatisch het eigendom. De verkoper verliest dan zijn eigendom van de geleverde onderdelen, ook al heeft de koper de koopprijs nog niet betaald. Of de koper verkoopt de gekochte producten door. Zijn koper verkrijgt dan (te goeder trouw) het eigendom. Opnieuw verliest de verkoper onder eigendomsvoorbehoud zijn eigendom, terwijl hij de koopprijs nog niet heeft ontvangen.

Duits recht

Naar Duits recht is de verkoper veel beter beschermd. Nederland kent slechts het zogenaamde eenvoudige eigendomsvoorbehoud. De koper verkoopt een product en behoudt zich het eigendom van dit product voor, totdat hij de koopprijs heeft ontvangen. Verder strekkende vormen van een eigendomsvoorbehoud zijn in principe nietig.

Het Duitse recht kent veel effectievere vormen van een eigendomsvoorbehoud.

• Verlengd eigendomsvoorbehoud

Naar Duits recht bestaat de mogelijkheid het eigendom "te verlengen" tot uit de oorspronkelijke zaak vervaardigde zaken (*Eigentumsvorbehalt mit Verarbeitungsklausel*). Worden de geleverde onderdelen door de koper geassembleerd, dan verkrijgt de verkoper van de nieuwe zaak het eigendom. In geval van een faillissement van de koper heeft de verkoper dan een sterkere positie. Hij heeft direct verhaal op de nieuwe zaak.

Stel, de koper van een onder eigendomsvoorbehoud gekochte zaak, verkoopt die zaak aan een derde. Naar Duits recht kan de koper zijn vordering tot betaling van de koopprijs aan de verkoper overdragen. In geval van een faillissement kan de verkoper onder eigendomsvoorbehoud dan van de derde betaling van de koopprijs eisen.

• Uitgebreid eigendomsvoorbehoud

In de praktijk heel belangrijk is ook het zogenaamde *Kontokorrentvorbehalt*. In een lopende relatie behoudt de verkoper zich het eigendom van alle geleverde zaken voor totdat alles is betaald. Ook al is de eerste van meerdere leveringen betaald, de koper verkrijgt dan in principe pas het eigendom van de geleverde producten, nadat hij alle leveringen heeft betaald. In geval van een faillissement van de koper heeft de verkoper dan een sterkere positie. Hij heeft direct verhaal op de geleverde producten.

Export

Kan een Nederlandse verkoper baat bij een Duits eigendomsvoorbehoud hebben? Ja, mits hij naar Duitsland exporteert. Hoe komt dat? In Nederland bestaat voor de export van producten aparte wetgeving (artikel 10:128 BW). Is een zaak voor de export bestemd, dan kunnen partijen afspreken dat op een eigendomsvoorbehoud het recht van het land van bestemming van toepassing is. Voorwaarde is dat de zaak ook daadwerkelijk naar het buitenland geleverd wordt. Kort gezegd: Wie naar Duitsland exporteert, kan afspreken dat op het eigendomsvoorbehoud het Duitse recht van toepassing is. Mits de exporteur ook daadwerkelijk in Duitsland levert. Haalt de Duitse koper de producten in Nederland op, dan werkt het niet. De Nederlandse verkoper zal immers algemene verkoopvoorwaarden naar Nederlands recht hebben. En naar Nederlands recht is slechts een eenvoudig eigendomsvoorbehoud geldig. Toch is een eigendomsvoorbehoud naar Duits recht makkelijk te regelen. De Nederlandse verkoper kan zijn algemene voorwaarden met een eigendomsvoorbehoud naar Duits recht uitbreiden. Daarin neemt hij op dat voor de export naar Duitsland het uitgebreide eigendomsvoorbehoud naar Duits recht geldt en niet het eenvoudige eigendomsvoorbehoud naar Nederlands recht.

Biedt een dergelijk eigendomsvoorbehoud bij export naar Duitsland in geval van een faillissement altijd zekerheid? Nee, niet altijd. Wie bijvoorbeeld een schroef voor een vliegtuig levert, verkrijgt ook bij een verlengd eigendomsvoorbehoud niet het eigendom van het vliegtuig. De waarde van de schroef staat niet in verhouding tot de waarde van het vliegtuig. Een *Kontokorrentvorbehalt* mag niet tot een onredelijk hoge zekerheid van de verkoper leiden. Maar in veel gevallen zal de Nederlandse verkoper met zo'n regeling sterker staan en tenminste een deel van zijn vordering kunnen incasseren. En dat kan een groot verschil maken.

In Duitsland heeft het eigendomsvoorbehoud in de praktijk enorme betekenis. Daarom is er ook veel jurisprudentie met betrekking tot de grenzen van een eigendomsvoorbehoud. Het is belangrijk om deze bij het opstellen van een eigendomsvoorbehoud in acht te nemen. Een exporteur naar Duitsland die onder een eigendomsvoorbehoud naar Duits recht levert, zal dan in veel gevallen sterker staan als zijn Duitse koper failliet gaat. Mocht u vragen hebben, neem dan gerust contact op met Joachim Staab (020 574 74 74, j.staab@vandiepen.com). Hij is advocaat en Duitse Rechtsanwalt bij Van Diepen Van der Kroef Advocaten te Amsterdam. Joachim Staab is gespecialiseerd in Duits en Nederlands handelsrecht. Hij staat regelmatig Nederlandse ondernemers bij die op de Duitse markt actief zijn. ■

In Duitsland heeft het eigendomsvoorbehoud in de praktijk enorme betekenis.

Foto: Duits Verkeersbureau

Luchtmacht en Airborne Services hand in hand

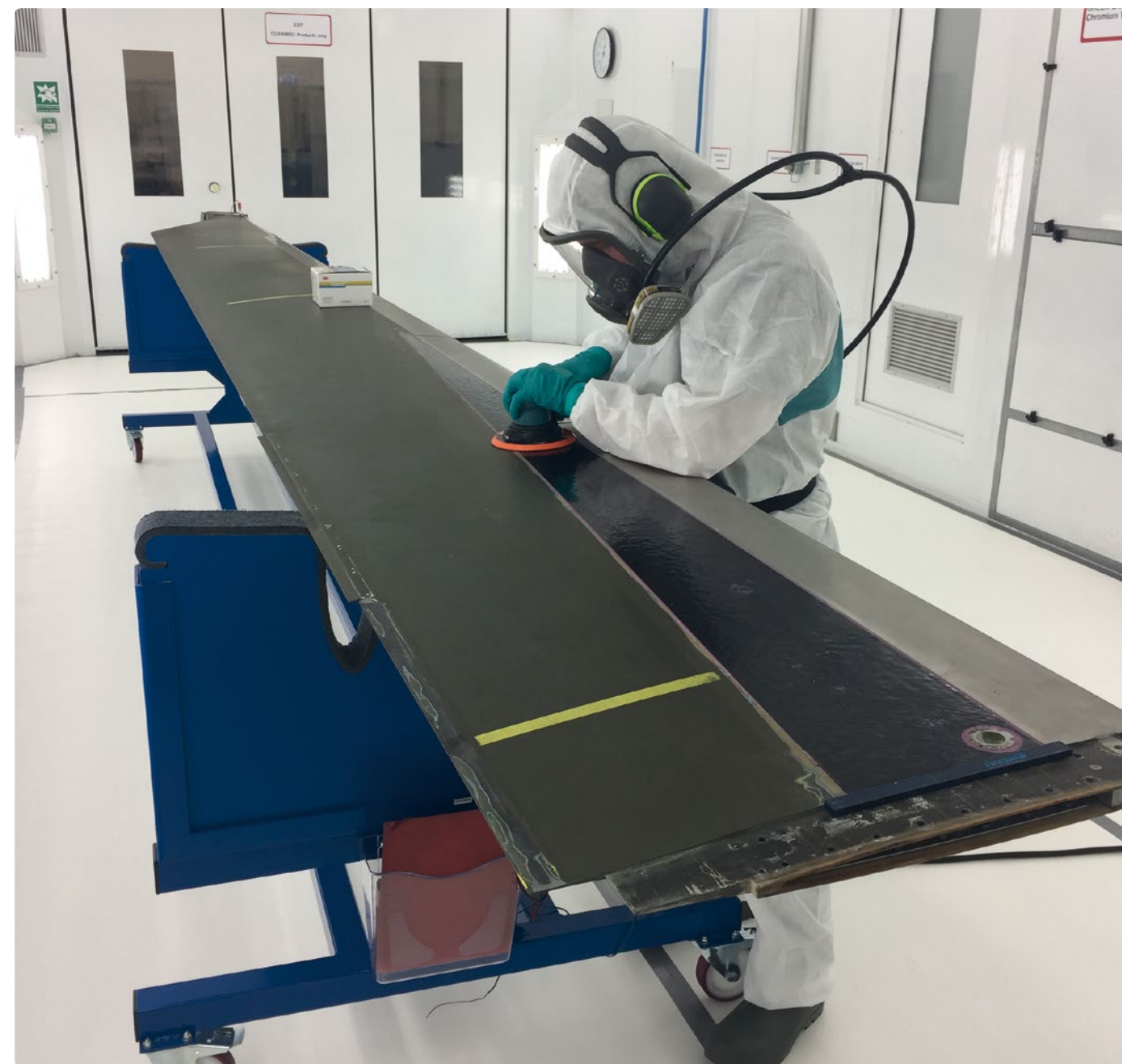
“Wie kan ons helpen in de groeiende vraag naar ondersteuning en innovatie bij onderhoud?” Die open vraag stelde toenmalig Commandant Luchtstrijdkrachten luitenant-generaal Sander Schnitger in 2014 aan het Nederlandse bedrijfsleven. Hierbij keek de luchtmacht vooral naar bedrijven die ook een link met de burgermaatschappij hebben. De vraag werd door Airborne Services opgepakt en was het startschot voor een intensieve samenwerking met de luchtmacht.

Tekst: Frank Visser

Foto's: Airborne Services en Frank Visser

Airborne Services richt zich op het onderhoud van rotorbladen voor helikopters, propellerbladen voor vliegtuigen en composiet constructies.

“Airborne Services laat zien dat focus op innovatie loont.”

Het verhaal van Airborne lijkt veel op dat van een jongensdroom. Twee studenten van de TU Delft richtten in 1995 het bedrijf Airborne op en bouwen dit uit tot een specialist in composietproductie en -reparatie voor de lucht- en ruimtevaart en maritieme sector. Een van hen is Marco Brinkman, managing director van het dochterbedrijf Airborne Services, gehuisvest op het Logistiek Centrum Woensdrecht (LCW) van de vliegbasis Woensdrecht.

Bij Airborne, dat naast drie vestigingen in Nederland ook twee buitenlandse vestigingen omvat, werken op dit moment zo'n 170 medewerkers. Als zogenaamde niche player richt Airborne Services zich op het onderhoud van rotorbladen voor helikopters, propellerbladen voor vliegtuigen en composiete constructies. Om een hoogwaardige kwaliteit te kunnen waarborgen heeft het bedrijf meerdere certificeringen in huis zoals van de Nederlandse

Chinook-transporthelikopter van de Koninklijke Luchtmacht op missie in Mali.

Militaire Luchtvaart Autoriteit, European Aviation Safety Agency en Amerikaanse Federal Aviation Administration.

LCW

“Het uitgangspunt van Airborne Services was een vestiging op het LCW met medegebruik van bestaande faciliteiten”, vertelt Brinkman. “Airborne richt zich met name op het hogere onderhoud en de buitenlandse markt. Je krijgt niet zomaar de business aangereikt en je moet je goed realiseren dat er een verschil is in het zaken doen met bedrijven of de overheid. Door samenwerken op het LCW creëer je een basis die voor verdere groei kan zorgen.”

Airborne Services en de luchtmacht hebben voor een hybride samenwerkingsvorm gekozen. Dit is een van de moeilijkste vormen van samenwerking die er is, tekent Brinkman aan, maar kent ook vele voordelen. In 2016 werd na een grondige verbouwing van de voormalige timmerwerkplaats van het LCW door Airborne een *state-of-the-art repair shop* gecreëerd. De hybride en duurzame vorm van samenwerking omhelst een aantal zaken. Zo voert de KLu deels zelf zijn eigen onderhoud uit en ondersteunt Airborne Services bij pieken. Onderhoud van rotorbladen voor de Cougar en NH90 wordt door Airborne Services uitgevoerd. Brinkman: “Daarnaast leiden we jonge

luchtmachters op en kan de luchtmacht met deze ‘in house’-constructie ons veel beter beoordelen.”

Voordelen

De partnering op locatie heeft een aantal duidelijke voordelen. Door deze samenwerking kan de doorlooptijd van het onderhoud aan rotorbladen worden verkleind en dat zorgt weer voor minder voorraad, wat op zijn beurt de onderhoudskosten verlaagt. Airborne Services biedt ex-luchtmachters banen aan zodat hun specialistische kennis niet verloren gaat voor het luchtvaartcluster. Het onderhoud van Chinook- en Apache-rotorbladen doet het 980 Squadron (vliegtuig- en helikopteronderhoud) van het LCW en Airborne Services – in de eigen werkplaats – dat van Cougar- en NH90-rotorbladen. Brinkman: “Neem die laatste bijvoorbeeld. Door nauw samenwerken in de keten kan het onderhoud voor een groot deel in Nederland plaatsvinden. Normaal doet Airbus een belangrijk deel en zouden de rotorbladen moeten worden opgestuurd, wat onnodig veel tijdsverlies en extra kosten met zich mee zou brengen.”

Innoveren

Dit neemt niet weg dat er altijd sprake zal blijven van een driehoeks samenwerking, te weten die tussen de KLu, Airborne en de fabrikant. Het is

van groot belang dat kennis tussen de klant, de fabrikant en ons wordt gedeeld, vindt Brinkman. “Die samenspraak vergroot de flexibiliteit en de beschikbaarheid van de componenten.” Om deze reden tekende Airborne in 2017 een overeenkomst met Boeing tijdens de Le Bourget Airshow in Parijs. Brinkman vervolgt: “Voor ons is het van groot belang om zo veel mogelijk boven het onderhoudsniveau van de operator, in dit geval het CLSK, te blijven. Hierdoor kunnen wij onze toegevoegde waarde laten zien en behouden. Dit doen wij door ons steeds weer te richten op innovatie. Op het gebied van

voorbeeld een Chinook. Toch ziet Brinkman hier ook kansen. “Een deel van het onderhoud aan de F-35 zal straks bij het LCW plaatsvinden. Onze goede contacten met Fokker en de KLu en het feit dat wij al op het LCW gevestigd zijn kan een voordeel zijn. Wat zeker ook helpt is dat wij logistiek bij de besten van de wereld behoren en hoogwaardige kennis in huis hebben.” Daarbij is Airborne gecertificeerd en weten ze hoe om te gaan met de door de Amerikanen ingestelde ITAR-regelgeving (International Traffic in Arms Regulations). Mede hierdoor hebben Nederlandse bedrijven, in verhouding tot veel gro-

Apache-gevechtshelikopter van de Koninklijke Luchtmacht.

composietonderhoud doen wij dit onder andere met de TU Delft, NLR en Fokker. Zo zijn wij nu bezig met de ontwikkeling van een nieuwe balanceerfaciliteit voor rotorbladen. Door een verbeterde faciliteit en methode kunnen rotorbladen beter worden gebalanceerd en zijn minder proefvluchten nodig. De KLu is juist op zoek naar bedrijven, die steeds voorop willen blijven lopen in innovatie.”

Focus

Ook het F-35 project is zeker interessant voor Airborne, al is het onderhoudsproces van een 5e generatie toestel niet te vergelijken met dat van bij-

tere landen, al veel F-35 opdrachten binnengehaald. Brinkman vervolgt: “Naast de F-35 zien we kansen in de verdere automatisering van het onderhoud aan composite onderdelen. Op dit moment komt er nog veel handwerk bij kijken. Daarom zijn wij met Siemens een samenwerking aangegaan om nieuwe robots te ontwikkelen die automatisering in de productie en in de toekomst ook herstel van composiete onderdelen mogelijk maakt. Daarmee laat Airborne Services zien dat focus op innovatie loont.” ■

MoSeS ondersteunt brandweer

In het project 'Mobile Sensing for Safety' (MoSeS)¹ is een systeem ontworpen en gerealiseerd dat de brandweer ondersteunt bij het bestrijden van branden in complexe gebouwen. Met MoSeS is de brandweer in staat om veiliger en efficiënter haar repressieve taken uit te voeren. Dit wordt bereikt door een actueel en compleet overzicht te creëren van de situatie voor de brandweerlieden, zowel voor manschappen, bevelvoerders als officieren van dienst.

Tekst en foto's: Jan Laarhuis

Bij een brandbestrijding opereren de manschappen gewoonlijk in het gebouw, terwijl de bevelvoerder buiten het gebouw zijn manschappen aanstuurt. Vooral als het complexe gebouwen betreft heeft de bevelvoerder onvoldoende informatie over zijn manschappen: waar zijn ze precies, hoe gaat het met ze, en hoeveel ademlucht hebben ze nog? MoSeS verschaft deze relevante informatie zodat de bevelvoerder weet welke besluiten hij het beste kan nemen.

Bij een grote brand is meer dan één team (bevelvoerder met vier manschappen) nodig om de brand te bestrijden. In dit geval is een officier van dienst verantwoordelijk en stuurt hij twee tot maximaal vier bevelvoerders aan. Om dit optimaal te kunnen doen, moet de officier van dienst de voor hem relevante informatie op elk moment kennen. Momenteel wordt dit gedaan door frequent onderling overleg buiten het gebouw. Met MoSeS is een automatische uitwisseling van informatie tussen bevelvoerders en officier van dienst mogelijk.

MoSeS gebruikersinterfaces

De graphic geeft de gebruikersinterfaces van het MoSeS systeem weer voor de verschillende brandweerlieden. Tevens is aangegeven welke informatie tussen de verschillende gebruikersinterfaces uitgewisseld wordt om de respectievelijke tactische overzichten te creëren.

Het MoSeS-systeem is opgebouwd rond moderne mobiele technologie. Hiervoor is gekozen vanwege hun uitstekende detectie-, communicatie-, processing- en visualisatiemogelijkheden tegen acceptabele kosten. Manschappen dragen een smartphone in hun pak. Sensoren sturen informatie via Bluetooth naar de smartphone. Typische sensoren zijn inertiaal sensoren in de laars ten behoeve van positiebepaling, en fysiologische sensoren (voor onder meer hartslag) op de huid voor gezondheidsmonitoring. In de smartphones worden ruwe sensorwaarden verwerkt tot relevante informatie. In de figuur hiernaast is te zien dat de manschap geen tactische visualisatie gebruikt en alleen de MoSeS applicatie hoeft te starten en te configureren.

De verrijkte sensordata wordt over het MoSeS netwerk verzonden naar de tablet van de bevelvoerder. Hij heeft belang bij een duidelijke en intuïtieve tactische visualisatie van de situatie. In de figuur is te zien welke informatie van de manschappen komt en hoe deze informatie gevisualiseerd is. Het belangrijkste hierbij is dat de bevelvoerder de exacte posities van zijn manschappen op de plattegrond van het gebouw ziet, en dat de kleur hiervan een voorspelling is van de gezondheidsrisico's van elke manschap. Ook kan hij op de plattegrond zien waar de locatie van de vuurhaard, potentiële slachtoffers en gevaarlijke stoffen zijn. Op basis hiervan kan hij de juiste beslissingen nemen en indien nodig

- positie
- gezondheidstatus
- locatie vuurhaard
- locatie slachtoffer
- ruimte gecontroleerd
- resterende ademlucht

- evacuatiebevel
- kalmte-bevel

- locatie vuurhaard
- locatie slachtoffer
- ruimte gecontroleerd
- inzetbaarheid teams

- toewijzen gebied
- locatie gewondennest

manschappen

bevelvoerder(s)

officier van dienst

¹ MoSeS is een samenwerkingsverband tussen Saxion Hogeschool, Windesheim Hogeschool, Brandweer Twente, Twente Safety Campus, Luciad en Thales. MoSeS is financieel mogelijk gemaakt door TechForFuture (TFF).

opdrachten of bevelen geven aan individuele manschappen (bijvoorbeeld om het even kalm aan te doen bij 'oranje' gezondheid status) of het team als geheel (evacuatiebevel).

De tablet van de officier van dienst is ook verbonden met het MoSeS netwerk en is dus in staat om informatie uit te wisselen met de tablet van de bevelvoerders. Dit resulteert in een geaggregeerd

overzicht van de totale situatie, waardoor gerichte toekenning van taken aan bevelvoerders mogelijk is. MoSeS ondersteunt het 'hakken in vakken; zagen in lagen' principe waarbij de officier van dienst gedeelten van het gebouw toekent aan elk team. In de figuur is de geaggregeerde tactische visualisatie van de officier van dienst te zien in de inzetbaarheid van elk team als geheel, en in de totale voortgang van doorzochte ruimtes. ■

Onder de MoSeS motorkap

MoSeS verschaft deze relevante informatie zodat de bevelvoerder weet welke besluiten hij het beste kan nemen.

De brandweer ziet bij de uitvoering van haar repressieve taken alleen de gebruikersinterfaces van MoSeS, dus de tactische visualisatie. Echter, om al deze informatie aan de manschappen, bevelvoerders en officieren van dienst te kunnen tonen zijn 'onder de motorkap' een aantal unieke functionaliteiten ontwikkeld. Hieronder worden ze kort toegelicht.

Ad-hoc netwerk – Omdat in complexe gebouwen de ontvangst van mobiele netwerken niet altijd goed is, en aanwezige WiFi bij uitschakelen van de spanning niet meer werkt, bouwt MoSeS op dynamische wijze een eigen, robuust netwerk. Als de radio dekking van de smartphone van een manschap minder wordt, dan krijgt hij een teken om een 'relay' te

plaatsen die het signaal versterkt. Hiermee blijft robuuste netwerkdekking gegarandeerd, ook al betreft het een gebouw met moeilijke radio dekking zoals parkeergarages en gebouwen met verdiepingen.

Naadloze positiebepaling – In MoSeS gebruiken we de GPS-ontvanger in de telefoon voor positiebepaling buiten, en een inertiaal sensor (IMU) in de laars voor positiebepaling in gebouwen. Omdat IMUs onvoldoende nauwkeurig zijn, gebruiken we de plattegrond (muren, deuren, trappenhuizen), etc.) van het gebouw tezamen met de sensorinformatie in een particle filter, die al deze informatie fuseert en nauwkeurige posities produceert, waarbij tevens onderscheid wordt gemaakt in verdiepingen.

Tijdens het MoSeS slotevent in oktober 2017 is een live demonstratie van MoSeS gegeven.

Voorspelling van gezondheidsrisico's – De fysiologische sensoren worden gebruikt bij het voorspellen van hittestress en uitputting. Voor manschappen zijn dit de belangrijkste werk-gerelateerde gezondheidsrisico's. Op basis van modellen die in eerder onderzoek zijn opgesteld en gevalideerd met brandweerlieden, worden sensorwaarden verrijkt tot eenvoudige uitkomsten die eenduidige interpretaties hebben: 'groen' betekent dat er niks aan de hand is; 'oranje' betekent dat de manschap even kalm aan moet doen, en 'rood' betekent dat de betreffende manschap onmiddellijk naar buiten moet.

Gebouw plattegronden – Plattegronden van complexe gebouwen zijn noodzakelijk voor de goede werking van het MoSeS systeem. Onderzoek heeft uitgewezen dat gebouweigenaren dergelijke plattegronden beschikbaar willen stellen, en dat ze bereid zijn om deze plattegronden actueel en compleet te maken en te houden.

Status

MoSeS maakt veiliger en efficiënter repressief optreden door de brandweer mogelijk, en onderscheidt zich van soortgelijke systemen in de volgende opzichten:

- MoSeS biedt nauwkeurige locatiebepaling van manschappen, ook als er geen GPS-ontvangst mogelijk is;
- MoSeS bouwt een eigen netwerk, en is dus niet afhankelijk van beschikbaarheid van 3/4G of WiFi;

- MoSeS voorspelt gezondheidsrisico's, zodat daadwerkelijk optreden ervan voorkomen kan worden;
- MoSeS minimaliseert foutgevoelige spraakcommunicatie en tijdrovende overleggen tussen brandweerlieden door automatische en ondubbelzinnige informatie-uitwisseling;
- MoSeS ondersteunt naadloos de gelaagde commandostructuur van de brandweer bij repressief optreden.

Tijdens het MoSeS slotevent in oktober 2017 is een live demonstratie van MoSeS gegeven. Hiermee is aangetoond dat het systeem technisch correct werkt, en dat de bevelvoerders en officier van dienst eenvoudig met het systeem kunnen werken. Het consortium is momenteel in gesprek met partijen die MoSeS naar de markt willen brengen zodat het systeem daadwerkelijk voor de brandweer beschikbaar kan komen. Daarnaast biedt MoSeS toegevoegde waarde voor onder meer de beveiligingsbranche, de bedrijfshulpverlening, en specifieke disciplines van politie en defensie. 'Synergie tussen deze disciplines is belangrijk voor innovatie op het terrein van veiligheid. Hierin ligt een mooie rol weggelegd voor de NIDV', aldus Stephan Wevers, commandant brandweer Twente.

De auteur is Innovation Manager bij Thales en lector Ambient Intelligence aan de Saxion Hogeschool. Voor info: j.h.laarhuis@saxion.nl

Europees karakter

Met spanning wacht ook de NIDV op het verschijnen van de **Defensienota 2018**. Nu de regering heeft besloten het defensiebudget te verhogen, ontstaat ruimte om de krijgsmacht weer op niveau te brengen en de noodzakelijke investeringen te doen. De Nederlandse Defensie- en Veiligheids Industrie (DVI) bereidt zich voor de krijgsmacht te voorzien van de nodige middelen. Ook wil zij graag een bijdrage leveren aan de verdere vermaatschappelijking van de krijgsmacht: bedrijven uit de DVI zijn een logische gesprekspartner om de adaptieve krijgsmacht verder vorm te geven.

De informatiestroom met onder meer de kleinere behoeftestellingen van Defensie is inmiddels goed op gang gekomen. Daarmee hebben NIDV-deelnemers tijdig beeld welke **behoeften** op de markt komen, ook die voor het MKB interessant zijn. Ik ga ervan uit dat de NIDV-deelnemers de berichten hierover ontvangen. Als dit anders is, laat dit dan weten.

Al gauw na de Defensienota 2018 wordt de nieuwe **Defensie Industrie Strategie** (3.0) verwacht. Samen met het ministerie van Defensie zal de NIDV een veldonderzoek doen naar de sleuteltechnologieën die binnen de DVI beschikbaar zijn. Die technologieën zijn onmiskenbaar belangrijk voor onze nationale veiligheid. Wij zijn benieuwd welke uit dit veldonderzoek komen bovendien.

NIDV-voorzitter Hans Hillen en ik zijn druk doende gesprekken te voeren met de verantwoordelijke bewindspersonen en andere sleutelfunctionarissen, waarbij wij de bijzondere positie van de DVI en de mogelijkheden die zij heeft, onder de aandacht brengen.

Het Gouden Ecosysteem krijgt steeds meer een **Europees karakter**. Samen met Defensie, EZK en de RVO bereidt de NIDV voorlichtingssessies voor. Dat gaat dan om verschillende deelprogramma's van het Europese Defensie Fonds (EDF) en om projecten van de zogenaamde Permanente Gestructureerde Samenwerking (PESCO). Op 6 april is in Utrecht de start van een roadshow, die wordt vervolgd met sessies in de regio. Daarbij zal zo praktisch mogelijk worden ingegaan op de kansen die de Europese ontwikkelingen bieden voor de DVI. Eén van de aandachtspunten is de aanpak van de lidstaten bij het verlenen van exportvergunningen. Hoewel er een Europees Gemeenschappelijk Standpunt hieromtrent is, wordt dit door een aantal landen verschillend geïnterpreteerd. Nederland interpreteert dit restrictief, wat nadelig is voor de exportmogelijkheden van de DVI.

Opmerkelijk is dat de Europese Commissie tegen Nederland een inbreukprocedure is gestart. Nederland zou fouten in de toepassing van **Richtlijn 81** (Directie 2009/81/EC) gemaakt hebben door onterecht compensatie van buitenlandse leveranciers te hebben gevraagd waarvan Nederland materieel gekocht heeft. Ook tegen Italië, Polen, Portugal en Denemarken zijn dergelijke

NULKES' NOTES

Mr. Ron Nulkes, directeur NIDV

procedures gestart. Er is nog lang geen sprake van een level playing field in Europa. Nog weinig landen besteden strategische goederen via Europese procedures aan. Daarmee beschermen zij onder meer hun nationale veiligheid. Zoals ik al eerder heb geuit is Richtlijn 81 mijns inziens te vroeg in werking getreden; een markt proberen te sturen met louter juridische maatregelen werkt niet of nauwelijks. Ik geloof meer in de grensoverschrijdende deelprogramma's van het Europees Defensie Fonds met de bedoeling de Europese defensiemarkt te versterken. De samenwerkingsprogramma's tussen verschillende lidstaten zoals het internationale tankervliegtuigproject en PESCO dragen hieraan bij.

Hoewel de NIDV actief meewerkt om de Europese Defensie Industrie met deze Europese programma's te versterken, kunnen de effecten daarvan pas over een aantal jaren worden verwacht. Handhaving van Richtlijn 81 betekent dat de Nederlandse DVI verder onder grote druk komt te staan. Mijn stelling is dat alle prioriteit moet worden gegeven aan de EDF-programma's en samenwerkingsprogramma's zoals PESCO. Het afdwingen van de naleving van Richtlijn 81 heeft vooral voor de kleinere lidstaten te veel nadelen. Net zoals de Nederlandse regering heeft de NIDV overigens vertrouwen in een goede afloop van de inbreukprocedure.

NIDV heeft samen met VNO/MKB Nederland en de FME een 'formatiefiche' ingediend bij de informateur. Wij zijn in gesprek met verschillende spelers om een deel van de **innovatiegelden** uit het regeerakkoord ook te laten landen bij de maatschappelijke uitdaging Veilige Samenleving. Dat is ook in het belang van onze kennisinstellingen en bedrijven.

In februari is de 4e **NIDV-regiosessie** gehouden. D-DMO houdt daarin met zijn staf gesprekken met MKB'ers. Sinds een jaar sluiten ook vertegenwoordigers van de Nationale Politie, commissariaat militaire productie, Instituut Fysieke Veiligheid en de NIDV/NAVO-expert hierbij aan. Vooral de bilaterale gesprekken waarbij iedere MKB'er een vertrouwelijk gesprek kan aangaan met de overheidsfunctionarissen, wordt enorm gewaardeerd. Wij willen graag met deze sessies door gaan.

En tenslotte kunnen we terugkijken op een zeer geslaagde 29e NIDV-tentoonstelling en symposium. Tijdens dit symposium liet de Politie zien dat zij, naast Defensie, een grote speler in de veiligheidsmarkt is. Er werden contracten getekend met Nederlandse leveranciers voor nieuwe politievoertuigen ter waarde van bijna 1 miljard euro. Naast deelname aan reguliere bijeenkomsten wordt er op 26 april door de **Politie** en de NIDV een themadag Voertuigen georganiseerd in Apeldoorn.

Het verslag van het symposium 2017 leest u elders in dit blad. De 30e editie, op 15 november 2018, wordt alweer in de steigers gezet. Aan dit 6e lustrum besteden we bijzondere aandacht!

KORTE BERICHTEN

Missie

De stichting NIDV bevordert de duurzame positionering van de Nederlandse Defensie- en Veiligheidsgerelateerde Industrie (NL-DVI) bij nationale/internationale (overheids)opdrachten en bij (inter-)nationale leveranciersketens. De NL-DVI staat voor de hoogste kwaliteit en doelmatigheid van materieel, diensten en toepassingsgerichte kennis. De NIDV is de strategische partner van de overheid op het gebied van defensie en veiligheid en spil in de samenwerking in de gouden driehoek van overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven. ■

EU-experts gezocht

De Europese Commissie zal in toenemende mate door middel van projecten de Europese defensie-industrie ondersteunen.

Zo wordt gewerkt aan het Europese Defensiefonds, waarin zowel research- als ontwikkelingsprojecten zullen worden opgenomen. Voor beide sporen is een voorbereidend programma voorzien: de *Preparatory Action for Defence Research* (PADR, 2017-2019) en het *European Defence Industrial Development Programme* (EDIDP, 2019-2020).

De Europese Commissie dan wel een uitvoerend agentschap zoals het EDA is op zoek naar experts die assisteren bij het evalueren van projectvoorstellen, monitoren van de implementatie en beoordelen/controleren/onderzoeken van ethische factoren. Vanaf 2020 wordt een uitgebreid programma geïnitieerd.

Gezocht worden kandidaten met grote expertise en ervaring in vele technologische gebieden in de militaire context. Het register voor aanmelding is permanent opengesteld. Nederlandse kandidaten moeten op het moment van oproep beschikken over een geldige veiligheidsverklaring en moeten door het Nederlandse ministerie van Defensie worden gevalideerd. Een EU-vergoeding maakt deel uit van het arrangement voor opgeroepen experts. Vanwege het belang om een goede balans te krijgen tussen beschikbare experts uit de verschillende EU-landen, worden Nederlandse geïnteresseerden nadrukkelijk uitgenodigd hun interesse kenbaar te maken

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/experts/>

Info bij John Jansen, j.jansen@nidv.eu

COLOFON

Stichting Nederlandse Industrie
voor Defensie en Veiligheid (NIDV)
Prinsessegracht 19
2514 AP Den Haag
T: (070) 364 48 07
F: (070) 365 69 33
E: info@nidv.eu
www.nidv.eu

Het nieuwsmagazine verschijnt enkele malen per jaar

Eindredactie Riekelt Pasterkamp

Abonnementen Deelnemers en medewerkers bij de overheid ontvangen dit blad gratis

Advertentieverkoop Stichting NIDV, Mevrouw S. Sahadew Lall

Telefoon (070) 364 48 07

Vormgeving en druk Veenman+

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave, mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijke toestemming van de uitgever.

NIDV Kernteam

Mr. R. C. Nulkes, Directeur – **P. Huis in 't Veld**, Manager

Business Development Luchtmacht, secretaris NIFARP –

Mr. R.H. van Dort, Voorzitter C2TP-platform, Manager Business

Development ICT, Marechaussee – **Ir. M.G. Lutje Schipholt**,

Manager Business Development Marine – **S. Schaafsma**,

Manager Business Development Landmacht – **Mevr. S. Sahadew**

Lall, Manager – **Mevr. L.G.D. Mayer**, Secretaresse –

Mevr. N.M. Rosbergen, secretaresse – **Mevr. A. Brockherde**,

adviseur politiek, communicatie & projecten

NIDV Supportteam

KTZ b.d. Marcel Hendriks Vettehen, Adviseur Marine en

Energie – **Kol b.d. J. Zijlstra**, Adviseur Luchtmacht –

J. Jansen, Senior Advisor EU Affairs – **Drs. G. de Wilde**,

adviseur NAVO.

Algemeen Bestuur Stichting NIDV

Drs. J.S.J. Hillen, voorzitter – **J.H.N. van Ameijden**, Damen

Schelde Naval Shipbuilding – **Ir. G.J. Edeljijn**, Thales Nederland

– **drs. J.G.P. Taams**, Atos – **VADM b.d. W. Nagtegaal**,

TNO – **D. Mackintosh**, Bayards Aluminium Constructies –

M.R. Brinkman, Airborne Composites – **ir. R.J. (Ron) van**

Baaren, ADSE Consulting & Engineering – **C. Haarmeijer**,

Re-lion – **S. Miegies**, CityGis – **drs. M. M. (Michiel) van der**

Maat, Fokker Technologies Holding

The Lockheed Martin F-35 Lightning II is the world's most advanced fifth generation fighter. Nineteen GKN sites across six countries design, manufacture and deliver content for the F-35 programme.

THE WORLD'S LEADING TIER 1 AEROSPACE SUPPLIER

GKN Aerospace acquired Fokker in 2015. Fokker's outstanding people and technologies are now fully integrated into GKN Aerospace. The result is a stronger GKN Aerospace business with enhanced market leadership positions, increased exposure to key growth platforms, a more comprehensive global manufacturing footprint and stronger technological offerings.

GKN TECHNOLOGY:
MAKING THINGS FLY

www.gkn.com/aerospace